

21
בשם יהוה

EXISTENTIA PECCATI,

OCCASIONE DICTI Rom. II: 15.

ARGUMENTIS PHILOSOPHICIS
BREVITER PROBATA,

QUAM

Consentiente Ampliff. Facult. Philosoph. Aboënsi,

PRÆSIDE

VIRO MAXIME REVERENDO & CELEBERRIMO

D^N. ISAACO ROSS,

S. S. L. L. PROFESS. Reg. & Ordinario,

Pro GRADU

Publico examini modeste subicit

GUSTAVUS ORRÆUS, And. Fil.

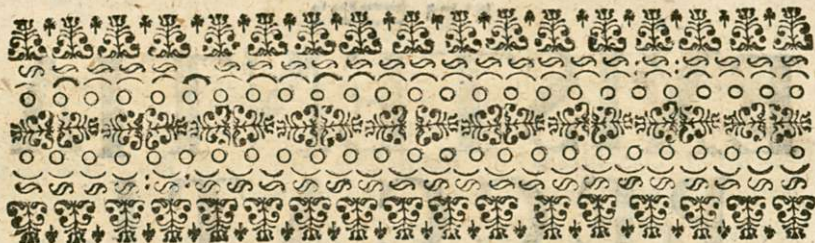
WIBURGENSIS,

Die XVII. Julii MDCCLX.

L. H. A. M. C.

ABOÆ, Impressit DIRECT. & TYPOGR. Reg. Magn. Duc.
Finland. JACOB MERCKELL.

Α. κη' Ω.

§. I.

Xistentiam peccati, e lumine rationis, rimantibus nobis non male consuli putamus, si in limine dissertationis, quam vocabulo peccati subijciamus notionem, evolvamus. Denotat autem nobis peccatum, quatenus ex ratione cognoscitur, non solum actionum humanarum seu liberarum aberrationem a via praeceptorum legis Divinae naturalis, sive fiat commissione sive omissione, sed etiam privationem a Deo primitus concreatae animae perfectionis, atque corruptionem facultatum animae talem & tantam, qua intellectus non solum ignorantia & erroribus laborat, sed voluntas etiam non modo circa amorem & odium DEI neutra est, verum & gravissime obluetur, atque in promovenda sua aliorumque felicitate consiliis rapitur deviis. Dictum in sacris pandectis, cujus meditatione, cum Apostolus de hominibus agat revelato lumine destitutis, in hanc incidimus tractationem, reperitur Ep. ad Rom. II: 15. his expressum verb. *οἱ πνεῖς ἐδεικνύνται τὸ ἔργον τῆ νόμου κρατῶν ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν, συμμαρτυροῦντες αὐτῶν τῆς συνειδήσεως, καὶ μετὰ αὐτῶν τῶν λογισμῶν κατηγορεῖσθαι, ἢ καὶ ἀπολογεῖσθαι.* Cardo quidem

quidem dicti præcipue in eo versatur, quod Apostolus his verbis existentiam doceat legis naturalis, illamque veritatem solidis his corroboraret argumentis. Ito Quod gentes lege destitutæ mosaica interdum actiones edant, ductu rectæ rationis, legi mosaicæ conformes. Deinde quod hi, etiam si pervicacissimi sint homines, gaudeant tamen conscientia, h. e. facultate judicandi de actionum suarum moralitate: quod fieri non posset, nisi ipsis sensus esset legis, atque norma existeret actionum e lumine rationis indaganda. Denique quod non solum gaudeant conscientia concomitante mala, quo referenda verba: μετὰ τὴν ἀλλήλων τῶν λογισμῶν κατηγορεῖντων, sed etiam bona, cujus officium innuitur: μετὰ τὴν ἀλλήλων τῶν λογισμῶν ἀπολογεμένων. Continetur tamen in adductis argumentis etiam nostra thesis, videlicet existentiam peccati e principiis rationis investigari & cognosci posse: nam iudicium conscientia malæ concomitantis haud esset, nisi existerent actiones malæ seu legi Div. nat. contrariæ, atque earum cognitio. Ut hæc evidentiora evadant, vocum explicationem digito attigisse juvabit, & earum quidem tantum, quæ ad nostrum pertinent institutum. Primo intuitu vocabulum συναγωγῆς nostræ indagini se offert. Est hoc verbum a præpositione σὺν & μαρτυρῶ, illud extra compositionem Stokio significat cum, apud, præter, sed in compositione indicat societatem, commercium, communionem, & concomitantiam. μαρτυρῶ, proprie significat aliquid de aliquo testari, quocunque modo fiat sive argumentis evincendo, sive sine illis nude testimonium reddere, priori sensu adhibetur Joh. X: 25. posteriori Joh. XVIII: 23. Act. XXVI: 5. Hinc verbi συναγωγῆς significandi vis est, testari una & simul, sive fiat argumentis sive minus: in nostro vero dicto adhiberi de testimonio argumentis facto, dum infertur veritas conclusionis in ratiocinio e præmissis quibusvis, patet ex indole conscientia, cum

eum qua l. voce eam significante construitur hoc verbum. Etenim nomen συνείδησις conscientia in sensu morali & pro actu mentis sumta notat iudicium practicum de moralitate actionis nostræ, atque integro peragitur ratiocinio seu syllogismo, cujus major propositio *legem*, minor *factum*, continent, & conclusio *iudicium* de actionis patrata moralitate infert e præmissis. Qua in acceptione in dicto allato illud occurrere ipsa series orationis evincit. Omissis vocibus quibusvis intermediis, quæ vel pueris obviæ sunt, de nomine λογισμῶν observamus, descendre illud ceu verbale a verbo λογίζομαι, proprie arithmeticis usitato, quod notat subducto calculo aliquid certi concludere. Hinc in N. T. metaph. significat, collatis utrinque rationibus, subducto vel ut calculo, aliquid certi statuere, logicorum more ex idoneis rationibus argumentando concludere. Facile hinc eruitur notio hujus vocis, quod significet cogitationem rei cujusdam, & ratiocinationem e præmissis confectam. κατηγορούντων particip. verbi compositi ex præp. κατὰ & ἀγορεύειν, vel ἀγορεύω loquor, κατὰ hoc loco in compositione significat, contra adversus, vid. plura Lexic. Stockii. ἀγορεύειν nom. subst. designans congregationem, conventum, forum & locum iudicii, ex his coalescit verb. κατηγορέω, quod vi ethymi, ad versus l. contra aliquem in foro l. loco iudicii loquor, innuit, hinc semper, speciatim in N. T. designat, accusare aliquem migratæ legis. Hunc loquendi modum forenses, si paulo attentius consideremus, accusare aliquem non modo cognitionem legis, & facti declinantis ab ea, sed argumentorum etiam, quibus quis peccati l. facinoris reus agitur involvit. E quibus adductis dilucide patet, cogitationum se invicem accusationem, nihil aliud involvere apud gentiles, quam conscientiam concomitantem malam, quæ ratiocinio conficitur integro, in quo conclusio ex præmissis illata exprimit cognitionem l. cogitationem aberrantis facti

facti a norma legis, id est, peccatum commissum esse. ἡ καὶ ἀπολογισμένων, ἢ. hoc loco est conjunctio disjunctiva denotans, aut, vel. Disjungendi vim suam exercet in verb. seq. ἀπολογισμένων, distinguendum enim est hoc prædicatum conscientiae a verbo κατηγορουμένων conscientiae attributa. Απολογισμένων, conflatum ex ἀπό & λέγω, designat causam dicere, excusare, tribuiturque in dicto allato conscientiae concomitanti eique bonae vid. Stockii Lex.

Cum ex effato Apostoli evicta sit veritas, gentes gaudere conscientia certa concomitante mala, i. e. judicio se actiones commississe l. omisisse e via legis Div. naturalis aberrantes, eruitur hinc, sine formidine oppositi, thesis nostra, gentiles & quemque hominem, qui recte calculos suos subducunt, argumentis e lumine rationis petitis convictos cognoscere peccata, statumque suum peccaminosum. Quippe alias gentilibus sine ratione tribuerentur cogitationes se invicem accusantes h. e. conscientia concomitans mala. Hinc præclare Lutherus in expositione hujus dicti disserit, gentes non solum e lumine rationis peccata agnoscere, verum insuper gradus cognoscere peccatorum, vid. comment. Bibl. Joh. Getz. de hoc dicto. Verum cum nihil omitti l. committi possit, nisi prælucente intellectu & decernente voluntate, atque ea sit lex perpetua voluntatis, ut nihil appetat, nisi sub ratione boni, nihilque aversetur, nisi sub ratione mali; quippe ignoti nulla cupido, per exper. & princip. Psychol. sequitur ex effato Apostoli e lumine rationis cognosci non solum corruptam esse naturam humanam, qua voluntatem, sed insimul intellectum. Porro cum corruptio non solum involvat privationem perfectionis inesse debita, sed insuper inclinationem ad mala quavis moralia, sanæ autem rationi prorsus inimica sit propositio, DEUM creasse hominem peccati vitio contaminatum; efficitur ex dicto hoc

Apostoli, e lumine rationis quoque cognosci, hominem perfectiorem fuisse creatum, quam conditionem ejus præsentem esse comperimus. Id interim probe tenendum est cognitionem & sensum peccati dilucidius e Sacr. Script. hauriri. Quum vero in existentia peccati ex solis rationis principiis indaganda & demonstranda tenues vires ingenii periclitari jam animus sit, tuam, benevole lector, mitiorem ut conaminibus præbeas censuram nostris, etiam atque etiam rogamus.

§. II.

Omnēs homines sunt servi DEI, atque ad voluntatem ejus actiones liberas conformare tenentur.

Pendere creata omnia intuitu existentiae & continuationis ejus in solidum a Deo, Eundem concursu suo activitatem creaturarum sustentare, creaturas adeo nihil habere quod Deo non debent, ex Metaphysicis, ceu demonstratum supponere liceat. Quum igitur DEUS sit independens, nihilque voluntati ejus resistere queat, patet Deo competere jus illimitatum pro arbitrio suo disponendi de omnibus quæ creata sunt, & quæ modo quocunque ad ea pertinent, sed ejusmodi jus dicitur summus gradus dominii Cantz. Mor. §. 1701. Deo itaque summum in creaturas competit dominium, hinc nec homines inde eximi possunt. Qui vero est in dominio alterius nuncupatur servus ejus, patet ergo homines, in solidum esse servos DEI. Idcirco dubium non est, quin Deo jus competat illimitatum in omnes actiones hominum liberas. Sed omnis juris correlatum est obligatio passiva, quæ est necessitas moralis ad aliquid agendum l. patiendum Cantz. Mor. §. 58. quapropter omnes actiones liberas homines ad voluntatem Divinam conformare tenentur.

DEUM

DEUM seu finem velle gloriae suae manifestationem, & quod ei contrarium est maxime averfari, i. e. obscurationem gloriae suae, similiter in Metaph. demonstratur; obligantur ergo homines ad actiones liberas ita dirigendas ut manifestetur gloria Ejus, & illius obscuratio evitetur.

Ex allatis porro deducitur, non solum officii esse ut homines edant actiones, per quas divinae innotescant perfectiones, sed argumenta quoque & motiva actionum ex iisdem defumant: sic ejus justitia non modo docet suum cuique tribuendum esse, sed argumentum etiam impellens praebet, hoc attributum Divinum actionibus nostris declarandi. Eodem modo bonitas ejus de aliorum perfectione quaerenda & monet & ad eandem movet, sicque in ceteris.

§. III.

Homo obligatur ad colendum DEUM actionibus suis liberis, tam internis quam externis.

Cultus Dei consistit in actionibus, quorum motiva sunt perfectiones Divinae pr. princ. Phil. pract. Ex §. praeced. adparet quod homo, uti est totus servus DEI, ita teneatur ad Divinas Illustrandas perfectiones, hinc etiam ad motiva defumenda omnium actionum liberarum & perfectionibus Divinis, in quo per def. cultus Divinus consistit. Porro quemadmodum homo duabus constat partibus, anima & corpore; sic opus est utriusque actionibus DEUM colere. Actiones vero quae ex Divino perfectionis motivo suscipiuntur & animo inhaerent, cultus Divinus internus, quae vero corporis interventu foras prodeunt, cultus DEI nuncupatur externus, ad utrumque igitur DEI cultum homo obligatur. Ad illum DEUM colendi modum referuntur: certa & viva cognitio DEI. Amor DEI, qui in promptitudine consistit

sistit e perfectionibus Divinis, in se, & quatenus ad nos referuntur, voluptatem percipiendi. *Timor DEI*, qui sollicitudo nihil contra Divinam agendi voluntatem. *Fiducia*, quæ gaudium est de bono per DEUM certo obtinendo. *Invocatio mentalis*, quæ consistit in desiderio suæ felicitatis per DEUM certo obtinendæ, & mali cujusdam avertendi. *Gratiarum actio*, quæ est recordatio beneficiorum a Deo in nos collatorum, & illi facta reciproci amoris contestatio. De quibus phil. pract. uberius. Ad cultum externum pertinent oratio seu preces, gratiarum actio oralis, Celebratio. Huc referendus est cultus Div. publicus, quem constituunt actus externi, qui statuto tempore & loco in hominum frequentia peraguntur. Ex his allatis luculenter adparet, cum cultus externus haud aliud esse possit quam demonstratio cultus interni actibus legitimis externis facta, illum ab hoc non esse divellendum. Cultus Dei immediatus est, qui a perfectionibus Divinis motiva sic petit, ut sublati his nulla susciperetur actio. Cultus mediatu appellatur, qui quidem a Dei perfectionibus agendi motiva in omnibus desumit: at ita, ut his sublati tamen agendi, quamvis viliora, motiva superessent Cantz. disc. mor. §. 543. sic religiosus cibum in nomine Dei capit quidem nec eo abutitur: caperet vero nihilominus, si atheus vel maxime esset. Demonstratum ivimus §. II. voluntatem Divinam & gloriæ manifestationem determinare omnes hominum actiones liberas, & per demonstrata hujus §. patet, nos obligatos esse ad Deum colendum tam internis actionibus quam externis; Hinc prono sequitur alveo cultui immediato jungendum esse mediatum. Unde dilucide patet, qua ratione tota hominis vita possit, ac debeat esse cultus Dei continuus. Nobis hæc pro instituto sufficiunt, plura qui desiderat consulat morum script. Cantz. Tract. Secund. disc. I. part. 2. de Theol. Nat. pract. Schub. phil. pract. Ethic. Sect. 3. de Offic. erga Deum. §. IV.

§. IV.

Homines obligantur ad suam pariter ac aliorum felicitatem promovendam.

Finem creationis secundarium esse felicitatem creaturarum, imprimis hominis, ipsoque, tanquam ente rationali, finem primum carere non posse, nec minus ejus felicitatem indivulso nexu cum manifestatione gloriæ Divinæ coherere, feliciter satis evincunt Metaphysicorum filii. In aprico proinde est, Deum velle omnium hominum felicitatem, cum ratio discriminis nulla sit; idcirco extra aleam dubitationis positum est, Deum etiam media velle hujus finis, i. e. ut homines actiones suscipiant, quibus perfectionem & felicitatem suam promoveant. Cumque per experientiam pateat, ex aliorum actionibus, in felicitatem hominum plurimum boni, vel mali redundare, sintque adeo illæ media ejus promovendæ, (a) non potest non Deus velle ut actiones non ad nostram modo, sed etiam aliorum felicitatem dirigamus. Si igitur obligati sunt homines ad actiones suas secundum voluntatem Divinam determinandas, quod supra probatum, dubitari nequit, quin ad suam aliorumque felicitatem promovendam adstringantur.

(a) Hanc experientiam dilucide explanavit Sæ Ræ M:is Sveciæ Archiater CAROLUS LINÆUS in sermone habito in Acad. Scient. Holm. d:o 1730.

§. V.

Concessis in creando & providendo finibus Divinis, quos supra tetigimus, si vellet quis contendere, hominem a Deo primum creatum non habuisse intellectus & voluntatis vires perfectas ac ad eosdem sufficientes, sequeretur Deum aut non potuisse: aut noluisse homini has vires

ingenerare; prius subsumtionis membrum cadit eo, quod Deus nec per sapientiam potuisset eligere hunc finem nec creare, si media ad finem obtinendum sufficientia nec a Deo produci potuissent, nec subordinari; liquet ergo DEUM potuisse. Posterius vero, si nolisset Deus homini concedere vires sufficientes, corruere vides eo, quod qui vult finem, velit etiam sufficientia media, nec aliud permittit sanctissima Divina voluntas, quæ semper ad optimum fertur. Porro ex allatis & demonstratis in §. II. III. IV. constat DEUM obligasse hominem ad utrumque finem promovendum, si jam obligavit, nec vires finibus concessit sufficientes, obligavit sane hominem ad impossibilia, ad quæ nulla datur obligatio per canon Phil. Moral. quod absurdum, quia propter nihil remanet aliud nisi DEUM homini creatrice manu tantas suppeditasse vires, quantæ satis essent, atque in hoc statu totam vitam hominis fuisse cultum Numinis continuum & felicem.

§. VI.

Corrupta hominis natura est defectus virium, seu naturalis impotentia; bonum unice verum appetendi, & malum unice verum averfandi; natura generatim nobis significat vim hominis secundum facultates sibi concessas operandi. Hæ facultates tendunt in veri cognitionem, & boni appetitum; & quamdiu vis adest verum a falso discernendi, bonum appetendi, & malum averfandi, natura est integra, ubi vero vis illa sic limitata est, ut effectus hi obtineri nequeant, ibi datur naturæ corruptio. Jam causa in eo vertitur nostra, ut ostendamus convulsos esse homines de pristino statu, eosque defectu laborare virium necessariarum, i. e. naturam humanam esse corruptam, hinc in statu præsentis neque totam vitam nostram esse continuum Dei cultum, nec felicem, sed DEO valde exosam. Institutum

tum nostrum, ut felici successu exsequamur, in genere de morbis animæ humanæ quædam dicere non alienum ducimus. *Accidentalis animæ perfectio*, consistit in habitu objecta distincte cognoscendi, bona vera seu distincte cognita appetendi, & mala distincte cognita averfandi, illa perfectio intellectus est, hæc voluntatem ornat, illam quod attinet non esse generi humano integram, cuique testis erit tristis quotidiana experientia; reperitur enim, quod simpliciorum numerus sit frequentior, quam illorum, quos subtiliora capita præditaque acumine dixeris; etenim multi dantur phryges, quorum omnis cognitio variis est obstructa difficultatibus; quid? quod reperiantur homines, qui a prima natali die usu destituti sunt sanæ rationis, vel illum, excedentes ex ephebis, amiserunt, sed velim perpendas, an hæc lugubris experientia locum habuisset, si homo eodem statu constitutus esset, ac cum primum initium e manu cepit Creatoris? Nec hoc loco prætergrediendum id, quod longissime differant ipsæ facultates homini congenitæ, & earum usus haud impeditus; hunc enim non possidet homo ex se, nisi exitatus & adiutus, constituunt illæ tantum rudem & indigestam molem; adeo ut, quidquid in homine jam adulto ceu pulchrum, & eximium admiremur, id omne variis acquisitum esse exercitiis jam dudum monstraverit experientia. Leg. Waller. Psychol. Empir. Pars. I. Sect. II. Cap. V. Exemplis hæc abunde confirmari possunt hominum adultorum inter feras solitarie educatorum, quos nobis ingenue descripserunt, testes oculati & fide dignissimi. Memoria dignum imprimis est exemplum, ad quod in operibus suis provocat Wolfius, pariter. ac Carpovius in Theol. Dogm. Tom II. §. 1450. Schol. 3. Memoria prodidit Bern. Connor angulus, ad finem seculi superioris *Archiater Regis Polon. tum in Evangelii medici, tum descript. Regn. Polon. & M. duc. Lithuan. Germ.*

conscripſit. Libr. I. p. 389. ſeq. de puero decem circiter annorum, inter gregem urſorum in nemoribus ad Lithuaniam & Ruſſiam conſinia, A:o 1694. capto, & inter ipſos educato, erat is adſpectu horridus & ferus, hominum conſortium fugiens, adeo ut cicurari primum & manſveſceri deberet. Incedebat quadrupes rationis nulla prodebat indicia, omnis loquelæ erat expertus, donec ſenſim dapibus humanis adſuefactum magno negotio loquelam & greſſum quidem humanum edocere potuerunt, ſed ad ſe tandem, ex conſortio hominum poſt longum temporis, rediens, memoria tamen præteritorum omnium atque priſtinæ vitæ prorsus manſit deſtitutus. Aliud haud abſimile exemplum narrat nobis *Ch. Hartknochius. Profeſſor Regio montanus in deſcript. Reip. Polon. p. 99.* quorum plura exempla adduci poſſent, ſed ſufficiat his tantum addidiſſe exemplum *triginta puerorum* olim ſolitarie ex inſtituto *Regis Maſſor* educatorum, quod exemplum latius diductum *vid. apud. Job. Leuſden. in Philolog. Habr. circa vetus teſt. p. 197. & 198.* Imo ſi acerrima ingenia & literis perpolita conſideramus, quæ quidem ob abdita inveſtigata ſimpliciores ſumme venerantur; non tamen defectuum & corruptionis deerunt monumenta maxima. Sic ne nuncius quidem e tota ſerie philoſophorum lumine revelationis deſtitutorum in publicum prodiit, qui non graviffimis erroribus de Deo rebusque practicis ductus fuerit; etenim diligenter gentilium perpenſis in hiſtoria lit. obviis opinionibus, videmus illas labe affectas fuiſſe vel *Atheiſmi, Fataliſmi, l. Deiſmi, Antropomorphiſmi, Superſtitionis, & Idololatriæ.* Sic olim *Aegyptii* Divino venerabantur cultu *Iſin & Oſiridem.* *Perſæ ſolem,* *Germani,* *Græci,* & *Romani Jovem* religioſe proſecuti ſunt. Ceterum catalogum prolium deorum gentilium reliquerunt nobis antiquitatum ſcriptores. Gentes ſeptentrionales *Oden, Ibore, & Frigga,* *Americani Paſſacama,* *Indiani Iſpara* venerati ſunt, & ſic por-

10. Legi hic merentur Joh. Laur. Mosheimii Instit. Hist. Christ. antiquioris. Sec. I. pars I. Cap. I. Item dissertatio Hendr. Gabr. Portani hoc insignata titulo: Revelationi quid debeat philosophia nostra. Hæc sordida pristini gentilismi fuit facies. Ad nostrum quod attinet ævum, testantur itinera ad exoticas gentes instituta, illas hodie non melioribus uti sacris. Sed quid mirum de gentilibus, cum in medio Christianismo reperiantur variae hæreses & opinionum portenta, de quibus scripta eorum testimonium perhibent, reperiuntur athei practici, qui sine atheismo theoreti- co quantumvis subtiliori, h. e. defectu cognitionis Numinis vivæ & efficacis, esse nequit. Porro quam corruptus intellectus sit humanus videre licet in primis puerorum at- tibus, qui difficulter, ad utiles discendas artes, scientias- que perducuntur, & a vitiis avocantur suis. Licet enim largiamur feliciora dari ingenia, quæ minori ducantur nego- tio, non tamen ad hæc solidis commoventur argumentis ut- pote gloria divina promovenda, felicitate propria, atque publica, sed rapiuntur potius vanæ gloriæ cupidine, aliis- que pravis inclinationibus, de qua deinde vita eorum vi- tiis contaminata, & pseudopolitica testantur. Ulterius, quantopere mens nostra ad errores declinetur, qui partim titillationibus sensuum & vehementiæ phantasiæ, partim præcipiti iudicio debentur, cuique testis sit propria consci- entia; alioquin enim tot prodigia opinionum & deliria præjudiciorum haud nobis catervatim occurrerent, & quo- que vana esset copiosa illa logicorum tractatio de fallaciis mentis humanæ, quas non felicitas ingenii detexit, sed tri- stis experientia exaravit. Adhuc, de sapientia humana id sine formidine enunciare licet, quod plerumque illa non modo in fines feratur a vera felicitate deflecentes, sed e- tiam ad hos perversos, instrumenta amplectatur incommoda, eleganter igitur pro more suo dixit Horatius: dum vitant

stulti vitia in contraria currunt. Serm. II. Dilucet res in exemplo avari de qua re *vid. Joh. Fred. Krygeri Theol. Nat. pars. 3. Cap. IV. de statu homin. nat.* Denique utiles & speciosissimæ humanæ artes, inventa non esse Philosophiæ, sed fructus providæ curæ divinx monstrant historiæ. Sed nec voluntatem meliori esse conditione, imo turpissimis scaterere nãvis tristic cuique testatur experientia. Sic id jure imprimis appetitui vertitur vitio, quod non modo per sæpe sanæ rationis in libidinem excutiat dominium, sed etiam intellectum in servitute teneat exosa, qua fit, ut quantumvis sæpe numero videamus, quid optimum, motivisque indubitatum præbeamus assensum, ad opposita tamen ruamus vitia, contra canonem in natura mentis fundatum, voluntas nihil appetit nisi sub ratione boni, nec quidquam averfatur nisi sub specie mali. Id porro ex ea labe haud parum confirmatur, qua voluntas nostra in appetendo bono & malo averfando non fortiter satis præmiis & pœnis movetur cum naturalibus, tum positivis, quantumvis sæpe numero oculis obversentur. Ex adductis itaque certo certius inferitur facultates animæ valde esse corruptas,

§. VII.

Homines peccasse, seu actionibus suis legem violasse divinam paucis commonstremus. Omnes homines obligatos esse ad cultum divinum, tam actionibus internis quam externis declarandum, nec non ad cultum immediatum & mediatum monstrat §. III: Egimus §. IV. de obligatione hominis non ad suam modo, sed & aliorum felicitatem promovendam. Liquet hinc obligatos esse homines ad præstanda omnia officia erga DEUM, se ipsos, & alios, nullo excepto, sive fieri possint cogitatis, decretis, dictis, l. factis, vel quocunque motu corporis. Cum porro demonstratum sit

§. II. DEO competere dominium & jus illimitatum in actiones nostras liberas, ut proinde servi simus Ejus, Eum denique ratione voluntatis sanctissimæ dubium non sit omne velle bonum, adeoque exactissimam quoque convenientiam actionum liberarum cum finibus suis, seu voluntate in natura manifestata, quæ lex divina appellatur naturalis; sequitur sane evidentissime eum exactissimam requirere conformitatem cum illa ipsa lege sua. Quod si jam actiones nostras liberas quas l. commisimus l. omisimus seu adhuc suscepimus, cum iis, quæ hæc lex postulat, contendimus, deprehendimus, neminem esse unum, qui illam exactissime servet. Qui dubitat, examinet modo cum suas, tum aliorum actiones, tam internas quam externas. Postulat v. g. Lex ut illum colamus §. III. quod necessario certam & vivam supponit cognitionem de DEO, Ejus unitate & attributis, sed quis negare potest dari *fatalistas*, qui obligationem Divinam penes hominem ad alias actiones omittendas, alias committendas destruunt Wolf. Theol. Nat. pars post. §. 543. Quemadmodum DEUS est unus, ita nec plures religiones veræ dantur, sed unde idololatria & reliquæ perversæ de DEO opiniones, quas §. VI. allegavimus, unde tot diversæ religiones in mundo, si homines vere DEUM colerent. Dantur etiam homines non tantum gentiles, sed etiam e Christianis, qui actiones edunt, quibus omni-scientiam-potentiam & omni-præsentiam Divinam se vel ignorare l. negare demonstrant. Porro obligat cultus divinus, ut deum supra omnes creaturas intensissime amemus, sed unde nobis obvii homines DEUM verbis l. factis blasphemantes, qui l. cultum Divinum omnino omitunt, l. si observant id solum faciunt, ut rebus potiantur vanis & fluxis, quæ sibi in deliciis sint. Ulterius requirit cultus DEI, ut *fiduciam in eo collocemus*, in ejusque voluntate acquiescamus. Si hoc, quid divitias peteremus incertas,

tas, quid periculis, saepe minimis, animum perderemus, quid de infortunio nostro angeremur. Cultus divini actus externos asserimus non esse ab internis divellendos §. III. offendimusque ead. §. cultum mediatum immediato esse jungendum. Verum quot, quæso, dantur homines qui cultum DEI publicum & externum aut negligunt, aut actus saltem religiosos peragunt aliena prorsus mente, vel etiam illos creatis tribuunt rebus. Quod ad cultum mediatum attinet, negari haud potest, homines voluptati propriæ & libidinibus tantum indulgere, ut negligent fines Divinos & motiva e perfectionibus Divinis desumpta. Hinc ebrietas, & abusus quivis creaturarum. Porro *si felicitatem nostram dextre promoveremus*, unde tanta ignorantia veri boni, tam segnis a viriis avocatio, unde neglectus temperantiæ & famæ, unde denique *αυτοχρησια* tam directa quam indirecta. Denique injungit nobis lex naturalis, *ut suum cuique tribuamus, neminem lædamus sed felicitatem aliorum promoveamus* §. IV. si igitur hæc sancte custodiremus, quid injusta via ad honores properaremus? Si neminem læderemus, sed quisque alteri, quod ipsius est tribueret. Unde lites, disceptationes, judicia, unde cædes, furta, mendacia? Si alios verè perficeremus, unde dolus, simulata amicitia apertæ inimiciæ, unde clandestinæ obrectationes, & mala suspensiones? quæ omnia, si calculos rite subducimus, sat sufficiunt ad demonstrandam illam nunquam satis deplorandam veritatem nos legem migrare Divinam. Hinc ipsi gentiles de necessitate quadam peccandi queruntur eaque neminem solutum esse uno fere ore consentitur, quemadmodum ex scriptis eorum ostendit Pfannerus (a) Peccavimus omnes inquit Seneca (b) alii graviora, alii leviora, alii ex destinato, alii forte impulsu. Nec delinquimus tantum, sed usque ad extremum avi delinquemus. Constat id porro ex illorum instinctu sacrificandi (c) & pro-

propensione eorum ad revelationes quantumvis spurias, querendas & amplectendas (d) Quid? quod in ipsis quoque infantibus pravas inclinationes deprehendi agnoverunt, quæ non per exempla demum aliorum in illis excitantur, sed congenitæ ipsis videntur. Hinc signanter ait Tufsydides, ingenitum natura est nobis, & publice & privatim delinquere, confr. Pfannneri L. C.

Notus etiam est versus Horatii, vitiis nemo sine nascitur, optimus ille est, qui minimis urgetur. (g) Hinc Juvenalis dicit, quisnam hominum est, quem tu contentum videris uno flagitio (h) Ovidius, multa miser timeo, quia feci multa proterve, exempli metu torqueor ipse mei (i). Eleganter etiam hanc in rem differit Isocrates in lib. απαντα. Cum diligentiam commendat ad eruditionem comparandam, quæ corruptæ naturæ vitiis medicina adferatur dicens Μόλις γὰρ ἂν τις, ἐκ τούτης τῆς ἐπιμελείας τὰς τῆς φύσεως ἀμαρτίας ἐπικρατήσῃεν (k). Idem alio loco dicit: Nam cum alii nec Deos omni crimine carere putent, me gloriari puderet nos nihil unquam peccavisse. (l) Agnoverunt Denique hanc veritatem omnes illi gentilium Philosophi, qui duo principia omnium rerum statuerunt unum Bonum alterum malum.

G. D. T. O. M.

(a) *System. Theol. gent. Purioris C. 9. de peccato.*

(b) *De Clementia L. I. Cap. VI.*

(c) *Confr. Getzelii Diss. de hac materia Ups. 1670. hab. sub presid. Schefferi. (d) Confr. Holmanni überzeug von Gott, und der Schrift p. 300. seq. (g) Satyr. L. I. Satyr. 3. p. m. 113. (h) Satyr. 13.*

(i) *Ovid. Lib. I. de amore.*

(k) *Prima Class. admonit. ad Demonium.*

(l) *L. Cit. Epist. ad Regem Philipp. p. 803.*

FRATRI DILECTISSIMO.

INde a prima pueritia multis adeo fortune Noverca difficultatibus iterum iterumque agitati fuimus, ut spes omnis emergendi plane sublata videretur. Patre nostro, dum vivit, carissimo, post funera autem jam desideratissimo, citius orbatu fuimus, quam Paternis beneficiis frui licuit. Facile igitur evenire potuerat, ut Musarum delubris valere jussis, (omnes enim industria fructus perditu videbantur) aliud vita genus elegissemus, nisi Summus rerum arbiter nobis paternam experiri curam permisisset in quibusdam benignis propinquis, adflata nostra sortis miserantibus. Verbis autem exprimere non possum, quanto perfundar gaudio, cum TE, carissime frater, alterum specimen ingenii pro laurea rite obtinenda in lucem nunc eadentum animadverto. Hisce blandis enim indicis propitiam quoque mihi aliquando polliceor fortunam; quippe ut communibus baud ita pridem Borgoe fruebamur studiis, ita pares in litteris me facturum progressus spero, si tuus modo vestigiis rite insistere queam. Interea gratulor TIBI sertum laureum post tot tantoque labores, frequentes vigilias, & purimas adversitates, tempora TUA redimicurum. Quod reliquum est, non intermittam unquam perces, calidis animatas suspiriis, ad Summum DEUM pro TUA perenni felicitate fundere, serioque vovere velit TIBI premia, virtute TUA ac doctrina, digna propediem concedere latissima. *Hac ex intimo corde adprecatur*

TUUS

frater fidelissimus,

ANDREAS A. ORRÆUS.